

Вчера отправил Вам I выпуск моего "Lietuvių kalbos žodynas", о котором будьте добры сообщить Вашим Коллегам лингвистам.

Цена I выпуска в Ковне 12 литов (= 1 amer. доллар 20 ц.) без пересылки. Пересылка I экз. заказною бандеролью 1 лит. 44 цента.

Об этом уже писал проф. E. Lidén'у и H. Petersson'у.

Второй выпуск словаря выйдет из печати вскоре после пасхи.

Всего наилучшего! K. Būga¹⁴

PAAIŠKINIMAI

¹ Žodis потамология turėtų būti skliaustuose. Žr. Būga K. Upių vardų studijos ir aiscių bei slovėnų senovė // Tauta ir žodis. K., 1923. T. 1. P. 1–44 (= Būga K. Rinktiniai raštai. T. 3. V., 1961. P. 493–550).

² Torbiörnsson T. Die gemeinslavische Liquidametathese. 1–2. Upsala, 1901; 1903 (— Upsala Universitets Årsskrift, 1902; 1904).

³ Turėtų būti Slawisches.

⁴ Žr. Būga K. Rinktiniai raštai. T. 2. V., 1959. P. 151–153, 214–223.

⁵ Plačiau apie šias ir kitas rekonstrukcijas žr. Būga K. Rinktiniai raštai. T. 3. P. 493–550, 741 tt.

⁶ Šio laiško data (birželio 2 d.) yra neteisinga, kadangi tai atsakymas į birželio 23 d. T. Torbiörnssonio laišką.

⁷ Du kartus pakartota получил.

⁸ Turėtų būti *Lautsubstitution*.

⁹ Turėtų būti Трусман, Ѽг. Т р у с м а н Ю. Ю. Чудско-литовские элеметы в новгородских пятинах. Часть первая. Ревель, 1897.

¹⁰ Rodos, trūksta ženklo ||.

¹¹ Du kartus pakartota (9 =).

¹² Laiške svarstomos problemos nagrinėtos K. Būgos straipsniuose, žr. Būga K. Rinktiniai raštai. T.3. P. 493–550, 741 tt. ir kt.

¹³ Šio laiško pabaigoje nurodyta, kad tai atviras laiškas, taip pat duoti T. Torbiörnssonio (Schweden/Herrn Dr. Tore Torbiörnsson / Upsala, Universität) ir K. Būgos (Abs. Prof. K. Būga. Kaunas, D. Vilniaus gatvė N 2. Litauen) adresai.

¹⁴ Šis laiškas parašytas antrojoje atviruko pusėje. Pirmoje pusėje yra T. Torbiörnssonio ir K. Būgos adresai, data (6—II—24).

Pastaba. Po šios publikacijos išspausdinimo K. Būgos laišku T. Torbiörnssonui nuorašai bus atiduoti Vilniaus universitetu bibliotekos Rankraščių skyriui.

Bonifacas Stundžia

K.BŪGOS LAIŠKAI LENKŲ KALBININKUI JANUI ROZWADOWSKIUI

Lenkijos Moksly akademijos archyve Krokuvoje tarp daugelio laiškų, rašyty žymių ir mažiau žinomų žmonių iš įvairių pasaulio kraštų lenkų kalbininkui prof. Janui Rozwadowskiui, yra ir lietuvių kalbos mokslui, kultūros istorijai svarbios korespondencijos.

J.Rozwadowskis (1867–1935) — vienas iš didžiausių lenkų kalbininkų, klasikinių kalbų mokovas, žymus slavistas, indoeuropeistas ir baltistas. Jis

— Krokuvos universiteto profesorius ir rektorius, Lenkijos Moksly akademijos akademikas ir prezidentas, daugelio Europos nacionalinių akademijų ir draugijų, tarp jų ir Lietuvių mokslo draugijos (nuo pat jos įkūrimo 1907 m.), garbės narys. J.Rozwadowskis puikiai mokėjo lietuviškai, tyrė lietuvių tarbes, narpliojo jų ryšius su kontaktuojančiomis slavų kalbomis. Yra išlikusių jo gerai užrašytų Sudargo (Šakių raj.) ir Zietelos (Baltarusijos Gardino srt. Diatlovo raj.) šnekty tekstu.

Lietuvių kalbininkams patys įdomiausi minėtame archyve yra turiningi Kazimiero Būgos (1879–1924) laiškai. Tarp J.Rozwadowskio rankraščių rasti penki K.Būgos laiškai, rašyti 1912–1913 m. Vienas jų — ištisa kalbinė studija, o keturi — atvirlaiškiai. Bendroji pastarųjų signatūra K. III – 84 (Archiwum Polskiej akademii nauk Oddział w Krakowie, Jan Rozwadowski). Atvirlaiškiai, rašyti 1913 m. yra rankraščių fonde — Korespondencja Jana Rozwadowskiego na 1. B. №45 (byla). O laiškas, rašytas 1912 m., rastas didelėje J.Rozwadowskio rankraščių dėžėje, kurią laikė prof. J.Safarewiczius (1904–1992), rengęs J.Rozwadowskio raštus spaudai. Po jo mirties ta dėžė perduota į archyvą prie kitų J.Rozwadowskio rankraščių. Deja, tos dėžės turinys dar nesutvarkytas ir rankraščiai nesunumeruoti. Ten pat rasta ir K.Būgos ranka sudaryta jo paties iki 1912 m. spausdintų darbų (iš viso 29) bibliografija.

K.Būgos laiškai rašyti iš kelių vietų: du atvirlaiškiai iš Peterburgo, kur tuo metu studijavo, vienas iš savo gimtojo krašto — Dusetų, o didysis (pirmasis) laiškas (1912) ir vienas atvirlaiškis (1913) iš Laižuvos, kur tuo metu kuniavo ir nuo 1903 m. aktyviai K.Būgai ir E.Volteriui talkino Juozas Tumas Vaižgantas.

Be K.Būgos, prof. J.Rozwadowskiui lietuviškai laiškus dar yra rašę Lietuvos patriarchas Lietuvių mokslo draugijos steigėjas ir pirmininkas Jonas Basanavičius (1911 ir 1912 m. iš Vilniaus rašyti laiškai), tos draugijos pirmasis sekretorius, Peterburgo universiteto docentas Eduardas Volteris (1907 m. iš Peterburgo rašytas atvirlaiškis), kalbininkas Jonas Jablonskis (1911 m. iš Austrijos kurorto Elsterio rašytas atvirlaiškis), lietuvių kartografijos pradininkas Antanas Macijauskas (1911 m. iš Rygos rašytas atvirlaiškis) ir žodyninininkas Jurgis Šlapelis (1928 m. iš Vilniaus rašytas laiškas). Lenkiškai J.Rozwadowskiui laiškus rašė vėliau pasižymėję lietuvių kultūros veikėjai Jurgis Šaulys (1912 m.), Juozas Albinas Herbačiauskas (1912 m.), Mykolas Biržiška (1913 m.). 1918 m. rašytame laiškelyje Gervėčių kunigas A.Dalinkevičius nurodė, kuriuose Gervėčių parapijos kaimuose dar kalbama lietuviškai. J.Rozwadowskio rankraščių fonde yra išlikęs Kleofo Jurgelionio lenkiškai rašytas trumpas Panemunėlio šnektofonetikos aprašas (be datos) ir kt.

Čia chronologiskai pateikiama Kazimiero Būgos rašyta korespondencija Janui Rozwadowskiui. Laiškų kalba netaisyta.

Laižuva (Lajżewo), 1912 m. gruodžio (XII) mén. 18 (31) d.
Garbūsis Mókytojau!

Visypirmiausia atsiprašau Tamsta už pavėlavimą su atsakymu į maloną Sveiko laišką. Ruošiausi seniai atsakyti bet niekaip nesusiruošiau. Mat iš manės esama, kaip ir Jauniaus nabašninko, ilgős ruošős! Ką padarysi! Esmi kaltas ir prašau dovanoti.

Kada magistruosiuos dar ir pats nieko tikra nežinau. Manau, kad magiste-

rio egzaminam prisiruošti reikės padėti laiko ben pusantry metų. Disertacijai jau turiu parinkęs nebemąža mėdžiagos (materijolo). Disertacijoje kalbésiu apie slavų kalbos intaką (wpływ) į lietuvių kalbą. Téma labai akyva ir pamokoma. Tenai bus mano kalbama ir apie skolintyjų žodžių kirtį (ударение и пriegaidę (интонация)). Lietuviai greta su *bažnýčia* (latvių *baznīca!*) turi ir *seklyčià -ýčios* "свътлица", greta su *birkavas* (latvių *biřkava!*) ir *šilkas*. Yra keletas tokijų pavardžių netik lietuvių, bet ir latvių kalboje. Priegaidžių (intonacjių) īvairybę terandame tik visųseniausiuose žodžiuose. Paskiau skolintieji žodžiai, beveik visi, turi ≈; pavyzdžiui teesie : шýба > šiùbà, šiùbos, "мъпа" ~ *miērga*. *Kárdas* (< lenk. *kord*), žinoma, yra naujas padaras, cf. liet. *kárda*, -*dyti*.

Tamstos straipsnius gavau prieš pat išvažiuojant iš Peterburgo. Dékui! Skaičiau gérēdamasis (žem. gérēdamos). Savo nuomonės apie baltų ir slavių kalbų giminumo santykius dar neturiu. Man irgi priešais Jauniaus išvadžiojimams, rodési, kad slavių ir baltų kalbos terpu savęs yra gana artimos. Giliau netyrinėjus, man rodosi, kad šity kalbų giminumas galimas yra aiškinti ir kaimynumū (blizkie sąsiedztwo). Baltai nuo neatmenamų laikų bus buvę slavių kaimynai iš šiaurės vakarų. Palygink Tamsta Ptolemajaus žodžius: užu Venedžių i rytus gyvenę Galindai ir Sudinai. Kaimynų kalbose, kad ir nevienos giminės būty, randame daug bendrų dalykų. **Latvių ir lybių** fonetika mažai kuo tesiskiria. Rytiečių lietuvių fonetika yra artima su **gudy** (bialarusin) fonetika. Panašių pavyzdžių galėtume labai daug pririnkti.

Daug fonetikos ypatybių bendrujų slaviams ir baltams gali visai nerodyti ty kalbų didesnio artimumo. Tos ypatybės duodasi aiškinamos ir kaimynumu. Baltai šiuo tuo fonetikoje skiriasi nuo slavių.

Liet. *rš*, *kš* — slav. *rx*, *x* (iš **ka*), bet liet. *us*, *is*, o slavių *ux*, *ix*. *Blusà*: *bl̥za*, *saūsas* : *suxə*, *apsi-tausyti* : *tušti* || *tuxa*, *mušià* : *muža*, *pisa* || *paisyti*: *p̥xati*, *liéšas* : *liž*, ir d.k. Jūsé tam nepriestarauja. Jūsé kaip ir ūšës téra tik žodis Prūsų Lietuvoje vartojamas. Abu tuo žodžiu yra **skolintu** iš **prūsų kalbos**. Prūsų žodis *iuse* V 377 "juche" yra kilęs iš baltiško **jūsiē*. Prūsų prokalbėje iš **jūsiē* arba **jušiē* turėjo gimti **juššē* ir paskiau **jušē*. Iš lyties (forma) **jušē* ir bus Prūsų lietuvių pasiskolinę savo žodij *jūsé*. Ūšës "Wochender Kindbetterin" (Ruhig II 404) iš praprūsų **ušēs* < **ušjēs* (i-eur. *uk-*). Kad Prūsų lietuvių yra ši tą pasiskolinę iš senobės prūsų kalbos, rodo ne tik ūšës (= liet. *šešės*), bet ir *pus-sevaitė*. *Kriáušė* arba *kriáušia* (Mielcke II 99) irgi yra žodis tepažistamas tiktais prūsų Lietuvoj. *Kriáušia* būty paskolinta iš prūsų žodžio *kriauščā* (*šč* ir *šč*). *Maišas*, *ríešutas* ir *větušas* tesuprantami yra iš *sk̥*.

Lietuviai *-išk* iš *-isk-* nieko beñdra neturi su slavų *-ix-*: **čia i** niekuo nekaltas. Netik *-isk-* virsta į *-išk-* bet ir *-ăsk-*, *-esk-*, *-usk-*. Pavyzdžiui teesie: *pūškas* "pūslelė, spuogas", прыщъ' = lenk *pysk* || *pycha*, *reškiu*, *teškiu*, *braškéti*, *traškéti*, *táušku*, *páušku*, *pliauškéti*, *čiauškéti*, *văškas* = **воскъ**, *trăškana*. Tokių žodžių yra devynios galybės. **"Vocalis + zg"** niekados nevirsta į *žg*, todėl ir sakoma yra: *pleizgānēs* (kanapės) "посконы", *vizgēti*, *dvožgia* ir daug kitų. *Laskuoti* yra naujadaras (Neubildung) vietoje **laškúoti* (plg.

lakštúoti < *lašk-t-), *lāzginti*. Pleiskanés vietoje *pleiš-* pagal *pleizgānēs* su *s*. *Maskatúoti* kilęs yra metatezies keliu iš *mastakúoti* (yra ir taip sakoma); plg. *vilkātas* iš *viltākas* "Wehrwolf" (ir taip yra sakoma) || *vilka-takys*. *Plāštaka* "dlon" iš **plašata* : slav. *plosk*, latvių *plaskains*. Liet. *plašk* = плоск-; cf. *plókščias*, "plaski" iš **plāšktia*- . Bréško 3 praet. — lenk. *brzask*. *Pūks-lē* < *puškē*, *pā-pauškas* "guz" || *pō-pūkš-lē* "волдырь". Jušk. žodynas I 420^d: *pō-pūškēs* 1.c. 40^b || *paušk-ulē* — lenk. *pysk*. *Lokšnūs* "tkliwy, czuly" (Kosarzewski Lituania 48^a) < **lošk-nūs* : slav. *laška* || ласить, ластить.

Man rodosi, kad iš šitų pavyzdžių ir iš kur-kas daugesnių čia neminėtuju eina, jog "vocalis + *sk*" lietuvių kalboje virsta į "voc. + *šk*". Pavyzdžiai su -*sk*- būtų nauji padarai.

-*skn-* > slavių -*sn-*, bet baltų - *kšn-*: бльснж-ти, bet liet. *blikšnoti* || *blyškau* || *bližnóti* < **blizg-nóti*

-*stl-* > slavių -*st-*, bet baltų -*skl-* > -*k'šl-*: **Vīstlā* > sl. *Visla*, bet senobės prūsų *Viksla* (iš **Vīsklā* < **Vīstlā*); plg. Nesselmann'o Thes. 209 - *Wixla* ir vokiečių *Weichsel* iš pr. **Vikslā*. Tos pačios veislės kaip ir *Vikslā* yra ir liet. *paveikslas* < **pa-veizdtlas* > **paveist-tlas* > **paveistlas* > **paveikslas*. Cf. *veigzlūs* "видный, ясный" (negerai Baltica 22 sgn.) iš **veizd-lus* > **veizglūs* > *veigzlūs*. (Dusetose sako *veikslūs* < **veizd-tlūs* (?).

"-*sk-* arba -*zg-* + conson" slavių kalbose nevirsta in -*k'sl-* arba -*gz* + con. Latv. *plauskas* || *plauks-tas*, la. *blauzga* || *blaugzna*, liet. *plékšnēs* "breit Rüben" Mielcke II 110 || *плоскъ*.

-*bn-* > slavių -*n-*, bet liet. ir latvių -*gn-* >: *dūgnas* — *дъно* || latv. ryt. *Dugnōja* "Dubenaa" iš *Dubnāja*, *lūgnīos* "розвальни" Ušpāliai = *lùbnīos* Dūsetos || *lùbos*, slav. *лубъ*.

"*ršk* + voc" > liet. *ršk*, bet *ržg* nevirsta į *ržg*. Lenkų *parskać* : liet. *purškiu*, inf. *purkš-ti*, *burzgēti*.

"*ršt* + voc" > liet. *ršt*, bet *rzd* lieka kas buvęs. *Mirštu*, bet *birzdis* "wrzos, Erica vulgaris" || vok. tarm. *porst* "Porsch".

Greta su -*š-t-* lietuvių kalboje paprastai turime -*z-d-* (čia z yra kilęs iš ū!). Plg. *kuštū* "szepcę" (Baltica 2) || *kuzdù* į ausis, *kuzda* tarp *ſawęs galwas ſudęję*. *Kuzdininkas*. Mielcke Wb. II 364. *Kuštū*, inf. *kušetēti* "bewegen, rühren judēti, krutēti" (Joniškis) || *kuzdù*, *kuzdēti* "trząść się od zimną" || *kušù*, *kušēti* "judēti, krutēti". *Gruz[d]-nó-ti* || *gráužiu* (žr. Baltica 15).

Greta su -*š-k-* (iš -*sk-*) terandame tiktais -*z-g-*: *blikš-nóti* < *blišk-* || *bližnóti* < *blizg-*, *blizgù*, *blizgē* "блестка". *Vikšris* "осока" < **višk-ris* || *vizgà*, g.sg. *vìzgos* "carex vulpina?".

Skl- žodžio pradžioje, bet *viduryje* -*k'šl-*, plg. *sklidinas*, *sklaidyti*, *skliaūtai*, *sklimbis*, *sklēsti*, *pà-sklié* 3 praet., bet *pó-pūkš-lē* || *pó-pūškē*, *paušk-ulē*, *pumpótaušlis* (Kvédarna) || *pumpótauškis* (Palangà) "Lycoperdon, purchawka".

Rus. *блюзгать*, *блюзготать* "taūksti niekūs": lie. *bliaūz[d]-yti* (Baltica 10) || *bliauškiù*, *bliaūkšti* "bluzgac".

a. бру^зга || бру^здить : *tētirvinas brūzduliúoja* Koss Litu. 91^a || *brūzgu-liuoti* Jušk.

a. плюскъ : *pliaušku taušku vos atbridaū* Jušk. žod. I 238^a.

Rūškanas "пасмурный, суровый" *rūškana dienà* < *rūs-k-*: *rūstas*. *Rūs-k-*: *rūs-t-* — *lāiš-ka-s*: slav. Лис-ть. *Druskà* vietoje **druška* su *s* dèl *drūzgas*.

a. плескъ 3 praes. плещеть : *plēška*, inf. *pleškéti*.

a. лазготать (діал. вм. лозгот-) || лоскотать || ле^зга || лёскать : lie. *lāzginti* "pszymilać się, śnekinti maloniai" Koss. Litu. 106^a || *laskúoti* "spiewać wesoło" su *s* iš *lazgúoti* || *lakštúoti* "spiewać, mówić wesoło" iš *lašk-t-*.

R. троскомать трещать : *traškù*, *traškéti*. Lenk *truskać*: *trūškinu*.

Drisko etc. yra perdirbtas pagal *drīzgo*.

Lietuvių kalbos įstatmai kalbininkams dar nėra prideramai pažįstami, nesa jiems stinga tam reikalingosios mėdžiagos iš gyvosios kalbos. Tóji mėdžiaga, kurią turime Kuršaičio raštuose, nėra pakankama: čia gyvosios kalbos, gal koki dešimtoji dalis. Lietuvių kalbos mókslui labai svarbus Juškevičiaus žodynas¹. Bet žodynu mókslo výrai dar negali naudotis. Jau sukako daugiau ne trys dësimtys metų, kaip pradétas yra spauzdinti Juškevičiaus žodynas. Spauzdinimas būty éjës greitai, kad Móksly Akadémija būty turéjusi pakankamai rédaktorių. Lietuvių kalbos žinovų visados stigo. Be Baranausko, Jauniaus ir Jablonsko, kitų kalbos žinovų lietuvių nėra turéjë. Aš gavau Juškevičiaus žodyno rédaguoti dvi raidi (K- ir L-), kurios yra buvusios Uljanovo² rankose. Uljanovas numiré spaudon tepriruošës du ar tris lankus. Raides *M*-, *N*-, *O*- ir *P*- rédaguoti gavo gýdytojas (dáktaras) Jürgis Šlapelis³ iš Vilniaus. Šlapelio darbas eina nespařciai: ligi šiolei teišspauzdino 6 lankus. Visi žodžiai nuo **R**- iki **Ž**- tebeguli Akadémijos arkyvë.

Vietoje *jievà*, *jiéna*, *jieškau* etc. rašau *ievà*, *iéna*, *ieškau* delto, kad vietomis taip ištaria patys lietuvių, o, antra, delto, kad vietoje tarminiu žodžiu *výoga*, *vuodegà* etc. rašoma *úoga*, *uodegà*. Šių dienų laikraščiai irgi rašo *iéna*, *ieškau*, *úoga*, *uodega*.

Kur Baranausko rankos raštai, aš nieko tikra nežinau. Bene bus visi Baranausko palaikai likę Seiný (Sejny, Suwal. gubern.) séminarijos kningýne (biblijotékoje)?

Gudų ir lenkų žodžiai, kurie Tamstos nuomone esą paskolinti iš lietuvių ar jotvingų kalbos, buvo man naujienna. Tamstos sąrašè nėra *Láimos*, kuria Federowskis⁴ yra radës Gárdino gubernijos Guduose.

Raz-šaptać ar nėra tik giminë su liet. žodžiu *šapivolas*, v. *vilnakaršis*, v. *karšiklis* "czochracz, głępacz, ten który czochra" (Koss. Litu. 54^b), jei, žinoma, šisai žodis patsai nėra iš kur *paskolintas*.

Bet visgi man žodžiu *raz-szaptać* ir *vašavàć* lietuviškumas lieka abejotinäs.

Žjiva "kempinë" prasmës žvilgsniù greičiau yra atskirtinas nuo lietuvių žodžio *žievë*, acc. *žiēvę* "kopa" (rus.).

Jotvingu (ЯТВАГЬ) *kalba*, mano nuomone, yra buvusi *artimesnë* ne lietuviams, bet *prūsams*. Ta nuomonę geriausia patvirtina jotvingų vardai iš kronikos, vadinamosios Ипатьевская льтопись (Полное собрание русскихъ

ЛЪТОПИСЕЙ. Томъ второй. С. Петербургъ 1908). Čia randame du vardu kur lietuvu garsui ž jotvinu varduose atsako ž: Стеноутови. ЗѣБР-овичю. 1227 г. (стр. 751) ir ВЗАШа ЗЛИНОУ. 1273 г. (стр. 870) || Злиничен. 1251 г. (стр. 810) || горды ГАТВАЗЬ. и Злиничен и Крисменцъ и Покѣнциб. 1256 г. (стр. 833) ЗѣБР- = liet. žebrys || žebras.

Злина iš seno-rus. *Зѣлина; plg. Sudavu žemės sritij (territ-) *Silia Scr. r. Pruss.* I 143 arba *Syllones* l.e. I 737. *Зълина yra kilusi iš jotvingu vardo *Zileinā. Čia turime tokį sufiksą kaip ir prūsų vietu varduose. *Golteynis, Latheynen, Molseyen, Reteynen* (*G. Gerullis, De Prussicis Sambiensium locorum nominibus. Tilsis MCMXII*, p. 155) arba ir lietuvu — *Reséiniai* (miestas Kauno gubern.), *Trauléiniai* (kaimas Kurtuvénų par., Šiaulių apskritiēs).

Зълина = *Zilienā* yra giminė su káimo vardu *Žilaičiai* (Lyduvénų par) || *Žilénas*, pavardė Linkmenų par. || *Žilys*, pavardė Ušpalių par. — Jotvingų žodynas irgi panašus į prūsus žodyną. Plg. *Kirsnà, Šešupés iñtakas* “*Czarna” (= liet. *kiršna* — arba *kirkšna*-). *Baltica.* 7) ir *Gaila* Dorf. bei Oletzko sec. 15 — jetzt *B i a l a* (Gayl See 1595 Pierson).

Jotvingų arba sudavénų vardu aš turiu nemaža surinkęs. **Ипатьевская лътопись** vardu turi 30, kituose šaltiniuose radau 76. Tokiuo būdu yra vardu daugiau ne šimtas. Dar gal pasiseks keletas surinkti. Šių dienų vardu aš nerinkau, nes tiesą pasakius, né neturėjau ištikimų šaltinių.

Vilkaviškio apskrityje tarp jotvingų vardų gali būti ir lietviški. *Indurōs* parapijoje, sako, ir dabar dar ēsą lietuviai.

Indurà yra miesto ir upės vardas; plg. upelio vardą *Indus* netoli Tilžės (Basanavičius. Iš gyvenimo vėlių bei velnių. 151, 363), *Indrajà*, upė Ušpalių par. > *Pa-indré*, sodžius ant Indrajōs, *Indraišis*, ežeras netoli Paindrės. *Indurà* turi tokį sufiksą kaip upelis ties Pabáisku (Kauno gubern., Ukmergės apskritiēs) *Vint-urà* “Wiktorka” (Draugija N°35, p. 299).

Viety ir upių bei ežerų vardų tyrinėjimas gali duoti labai daug šviesos *senovės laikams*. Bet labai gaila, kad mums trūksta moksliškai surašyty vardų. Todėl labai geistina, kad Tamsta savo vandenų vardų studijus kuo-greiciausiai paskelbtumei.

Jatra (lewy dopływ Mołczadzi) be néra lygi su *Aitros* vardu (**Aitrà**, upė Kvédarnos par. Raséinių apskr.).

Guj-ka (prawy dopływ Moczyny, lew. dopł. Świsloczy) < **Guja-* liet. *Gaujà*, latv. *Gaūja*.

Lotwa (prawy dopł. Turyi, pow. slucki, par. Kopyl). = Latuvà, Šventosios intakas, Ukmergės apskr.

Saswa (dopływ Niemnowej Zelwy. Słown. geogr. X 335) be néra kilusi iš **Seswa* < **Sessva* = Šešuvà, latv. *Sesava*.

Prašau dovanoti, kad aš Tamstai visokiaiš niekais atimu brangų laiką. Rašau visa tai, kas man šiuo metu labiau rūpėjo.

Veliju Tamstai daug gero.

Sveikas Tamsta sulaukęs Naujųjų Metų.

Tamstos tarnas Kaz.Būga

Adresas

Почт. ст. Лайжево, Ковен. губ.

N.Laižuoj išbūsiu dar visą mėnesį.

[2]

Laižuvà

19¹⁹
II 13

Garbūs Mókytojau!

Šiomis dienomis, pargrižęs iš kelionės į Suvalkų guberniją, radau laiškelį iš Tamstos. Šiuo tarpu negalėjau Rocznikui⁵ nieko parašyti. Visas laikas reikėjo atidėti Juškevičiaus žodyno perrašinėjimui. Ši pavasarį turbūt neteks nieko parašyti. Po dviejų dienų grįžtu į Peterburgą.

Adresas bus tokis: **M. Дворянская 7, кв. 33.**

Raidę K (Jušk. žodyno) jau perrašiau visą, belieka L-, su kuria galima bus palaukti.

Labų dienų.

Tamstos tarnas Kaz. Būga⁶

[3]

Dūsetos,

1913 rugpjūčio (VIII) 19 d.

Garbūs Mókytojau!

Tamstos laiškelį vos dabar tegavau.

Korektūra vargu teks man skaityti. Gal jau išspausdintas mano straipsnis. Jei kas būty, prašau man rašyti į Peterburgą **M. Дворянская 7, кв. 47**, kur po 7–8 dienų būsiu nuvažiavęs.

Užmokesnio vietoje, žinoma, jei redakcija moka už tokius kaip mano straipsnius, aš velyciau gauti visus ligi šiolei išėjusius RS⁷ tomus. Pirmojo nereikia, nes turiu jau nusipirkęs. Siunciū per Tamstę RS redakcijai dvi savo knygelyti.

Vieju Tamstai labų dienų.

Kaz. Būga

[4]

Peterburge

7/XI.1913.

Geřbiamas Mókytojau!

Dékui už laiškelį. RS. II–V gavau vakar. RS VI irgi prašau atleisti geriausia pašta mano lėšomis (moim kosztem). Rankraščio man nereikia, galima išmesti laukan.

Leisti dukterj reiškia "oddac za maž"⁸. "Jeżeli nie oddasz tej córki, umrę dzisiaj".

Labų dienų

Kaz. Būga

Adresas: **СПБ. М. Дворянская 7, кв. 47.**

[5]

С.Петербургъ, М. Дворянская 7, кв. 47.

Gerbiamasis Mókytojau !

Kas girdéti sù māno stráipsniu (artykuļ) apiē Šachmatovo keltų-slavių teorija?¹⁰

M. Vasmer's¹¹ irgi skundžiasi negavęs dar korektūros.

"Kalbų moksle bei mūsų senovėje" – knygelėse, Tamstai nuleistose dar iš Dusetų, Sveikas rasi A.Sobolevskio straipsnio "Гдъ жила Литва?" kritiką. Aš čia, remdamasis upių vardais, tvirtinu Smolensko gubernijos šiaurėje kitą kartą gyvenus baltų giminę (plg. *голядь*).

Veliju Tamstai visa gera

Kaz. Būga¹²

PAAIŠKINIMAI

¹Turimas omenyje nebaigtas spausdinti (iki N raidės) Antano Juškos (1819–1880) sudarytas Lietuvių kalbos žodynėlis (su antraštinių žodžių vertimu į rusų ir lenkų kalbas), kurio atskiras dalis yra redagavęs F.Fortunatovas, J.Jablonskis, K.Būga, J.Šlapelis, G.Uljanovas.

²Grigorijus Uljanovas (1895–1912) rusų kalbininkas, pirmasis baltų veiksmažodžio tyrinėtojas, suredagavęs kelis A.Juškos žodyno K raidės lankus.

³Jurgis Šlapelis (1876–1941) žodyninkas, vienas iš paskutinių A.Juškos žodyno spausdintos dalių redaktorių.

⁴Michalas Federowskis (1853–1923) lenkų etnografas ir tautosakininkas, 8 tomų lenkiškai ir gudžiškai užrašytų tarminiu tekstu autorius. J.Rozwadowskis, 1901 m. svečiuodamasis M.Federowskio Podolės dvare (nepertoliausiai nuo Zietelos), susipažino su to dvaro tarnaitė zieteliške Regina Dargevičiute (1878–1958) ir iš jos pradėjo užrašinėti Zietelos šnekto tekstu.

⁵Kalbama apie J.Rozwadowskio iniciatyva 1908 m. Krokuvoje išteigtą lenkų slavistų žurnalą "Rocznik slawistyczny" (Slavistikos metraštis).

⁶Antroje atviruko pusėje ant tvoros sédinčio P.Višinskio nuotrauka ir užrašas: Povilas Višinskis.

⁷Raidės RS reiškia žurnalą "Rocznik slawistyczny".

⁸Lenkų kalba: "atiduoti už vyro".

⁹Iš sentimentalų romanų atejęs posakis lenkų kalba: "Jeigu neatiduosi tos dukters, čia pat numirsiu".

¹⁰K.Būga užsimena apie savo vokiškai rašytą A.Šachmatovo teorijos kritiką: "Kann man Keltenspuren auf baltischem Gebiet nachweisen?" (Ar galima baltų gyventojo srityje įrodyti buvus kelty pėdsakų?), paskelbtą "Rocznik slawistyczny". T. 6 (1913 m.).

¹¹Maxsas Vasmeris (1886–1912) vokiečių kalbininkas slavistas ir artimas K.Būgos kolega.

¹²Atvirlaiškis be datos, antspaudo pėdsakai neįskaitomi.

Aloyzas Vidugiris